

KATHOLIEKE UNIVERSITEIT
LEUVEN

EMPOWERMENT EN ACTIVERING IN ARMOEDESITUATIES

*Katrien Steenssens
HIVA-K.U.Leuven
17 december 2009*

Wat is het probleem?

**aan de steeds sluitendere activeringsaanpak
is een uitsluitingsrisico verbonden**

activeringsaanpak steeds sluitender

economische onderstroom

‘werkzaamheidsgraad’

‘inzetbaarheid’

sociale onderstroom

i.f.v. ‘maatschappelijke integratie’

Uitsluitingsrisico

Vaststellingen:

- 1. arbeidsparticipatie: niet voor iedereen in armoede mogelijk of haalbaar**
- 2. activering in armoedesituaties: extra ondersteuningsbehoeften**
- 3. niet alle arbeid is een hefboom uit de (inkomens)armoede**

Conclusie 1: nood aan een perspectief dat op vijfvoudige wijze een verruiming van de klassieke activeringspraktijk naar betaalde arbeid inhoudt:

- 1. *geïntegreerde strategie***
- 2. *waaier van oriëntatie-/integratie-mogelijkheden***
- 3. *activering vraagzijde***
- 4. *activering bemiddeling***
- 5. *kwalitatieve jobcreatie i.f.v. duurzame activering***

**Conclusie 2: nood aan een expliciete, gedeeld gedragen
overeenkomst over wat in de context van activering in
armoedesituaties als resultaat van het handelen van alle
betrokken actoren wordt verwacht:**

‘maatschappelijke integratie’:

- *een breed begrepen welzijn*
- *handelingsbekwaamheid*
- *maatschappelijke betrokkenheid*

Conclusie 3: nood aan een overkoepelend, verbindend perspectief van waaruit het denken en handelen in beleid en praktijk gestalte kan krijgen

Mogelijk oplossingspoor

**empowerment biedt een alternatief,
maatschappelijk integrerend perspectief**

Empowerment:

“ Een proces van versterking waarbij individuen, organisaties en gemeenschappen greep krijgen op de eigen situatie en hun omgeving en dit via het verwerven van controle, het aanscherpen van kritisch bewustzijn en het stimuleren van participatie.”

Kernconcepten:

- het krachtenperspectief
- het relationeel perspectief
- participatie

Krachtenperspectief: dubbele focus

Uitgangspunten

- **aanwezigheid van krachtbronnen**
- **inherente capaciteit tot leren, groeien en veranderen**
 - **opsporen, herkennen, mobiliseren, stimuleren**
 - **veerkracht**
 - **ervaringskennis en -deskundigheid**

Relationeel perspectief: gedeelde verantwoordelijkheid

- **appèl op de veerkracht en de ervaringskennis van de betrokkene(n)**

samen met

- **stimuleren, ontsluiten, creëren van steun- en hulpbronnen in de omgeving**

Participatie: daadwerkelijke zeggenschap en invloed
(keuzemogelijkheid en controle) op basis van informatie en inzicht
(keuzeverruiming en kritisch bewustzijn)

Verschillende niveaus:

- van empowerment van de doelgroep
- van empowerende condities

Empowerment van de doelgroep:

- **individueel ('power from within')**
- **collectief ('power with')**
- **politiek-maatschappelijk ('power to')**

Empowerende condities:

- **de relatie cliënt - begeleider:**
 - begeleiders als facilitators
- **competente empowerende organisaties:**
 - stimuleren medewerkers en/door creëren van de nodige randvoorwaarden, samenwerking tussen diverse teams en met andere organisaties, signaalfunctie naar beleid
- **een krachtgerichte lokale samenleving:**
 - kwartiermaken, bijvoorbeeld door laagdrempelige ontmoetingsplaatsen, inschakeling van supportwerkers, maatjes- en 'buddy'projecten
- **een krachtgericht beleid:**
 - ondersteuning, kracht- en steunbronnen in de omgeving, stimuleren van netwerkvorming tussen organisaties en sectoren, maximaliseren van kennisdeling en -opbouw
- **ervaringsdeskundigen op de verschillende niveaus:**
 - als bruggenbouwers en kwaliteitsverbeteraars

Empowerment en Activering in armoedesituaties

Breed ondersteund, duurzaam versterken van capaciteiten met constante aandacht voor de welzijnscomponent en inbedding in de levensloop van mensen in armoede, en dit samen met hen, op hun 'eigen ritme' en op hun 'eigen maat'.

Twée discussiepunten :

- categoriaal beleid?
 - indien proactieve en globale definitie
- autonome handelingsmarge lokale instituties?
 - geen te strikte handelingsmarge

Drie basisvoorwaarden:

- dialoog
- langetermijnperspectief
- gedeelde krachten en verantwoordelijkheden

Methodische handelingsprincipes:

- krachtgericht
- positief
- integraal
- participatief
- inclusief
- gestructureerd
- gecoördineerd

Wat nu?

**empirische observatie / actieonderzoek
van implementatieprocessen**